

**MIĘDZY
INFORMACJĄ
A
WIEDZĄ**

Informacja – cztery grupy znaczeń

Można wyróżnić cztery podstawowe **grupy znaczeń** terminu „informacja”:

- **zn. ontologiczno-fizykalne**
(*informacja jako struktura, forma, sposób uporządkowania...*)
- **zn. epistemologiczno-psychologiczne**
(*informacja jako treść myśli, sądów, **wiedza**...*)
- **zn. komunikacyjne**
(*informacja jako wiadomość, przekaz, treść zdań/napisów...*)
- **zn. informatyczne**
(*informacja jako dane, przetwarzane wewnątrz komputerów*)

Cztery „punkty” odniesienia ...

(wymiary pojęcia informacji)

ŚWIAT

ontologia

fizyka

UMYSŁ

psychologia

epistemologia

JĘZYK

lingwistyka

nauki o komunikacji

KOMPUTER

informatyka

elektronika

Czym jest informacja?

COŚ w ŚWIECIE:

- organizacja, **forma**, sposób uporządkowania
(*coś, co przeciwstawia się nieporządkowi i chaosowi*)

COŚ w LUDZKIM UMYŚLE:

- treść naszych myśli, **wiedza** (faktyczna lub potencjalna)
(*coś, co umysł przyswaja, przetwarza, przekazuje, wykorzystuje do kierowania ciałem...*)

COŚ w JĘZYKU:

- **treść** pewnych symbolicznych zapisów
(*coś, co jest wyrażone w określonym kodzie; możliwym do zinterpretowania przez ludzki umysł*)

COŚ wewnątrz KOMPUTERA:

- informatyczny kod (przetwarzany lub sterujący), **dane**

Od informacji do wiedzy

- Pojęcie wiedzy (indywidualnej) wiąże się ze sposobem rozumienia sformułowań typu „*Wiem, że...*”

- Na przykład:

„Wiem, że jezioro Tititaca leży na granicy Peru i Boliwii.”

„Wiem, że liczb pierwszych jest nieskończenie wiele.”

- Są to sformułowania „mocne”.
- Należy je odróżnić od sformułowań typu:

„Słyszałem, że ...”

„Jestem przekonany, że ...”

Czego potrzeba, by móc powiedzieć
*„**Wiem, że ...**”*

Czego potrzeba, by móc powiedzieć „Wiem, że ...”

- Wyrażone w zdaniu przekonanie lub powtórzona za pewnym źródłem informacja musi mieć **UZASADNIENIE**.
- Uzasadnienie dotyczy domniemanej **prawdziwości** zdania. Inaczej: uznając zdanie za prawdziwe, musimy to uzasadnić.

*Prawdziwość zdania nie zawsze może zostać stwierdzona.
Niektórzy twierdzą nawet, że nie ma zdań w 100% pewnych.*

*Mimo to możemy wskazywać racje
za uznaniem prawdziwości zdań.*

Wiedza indywidualna wg epistemologów...

- **X wie, że Z**, to znaczy:
  - a) X jest przekonany, że Z
  - b) X ma dobre uzasadnienie dla uznania prawdziwości Z.

Przekonanie ma często status informacji (niezweryfikowanej, niesprawdzonej...).

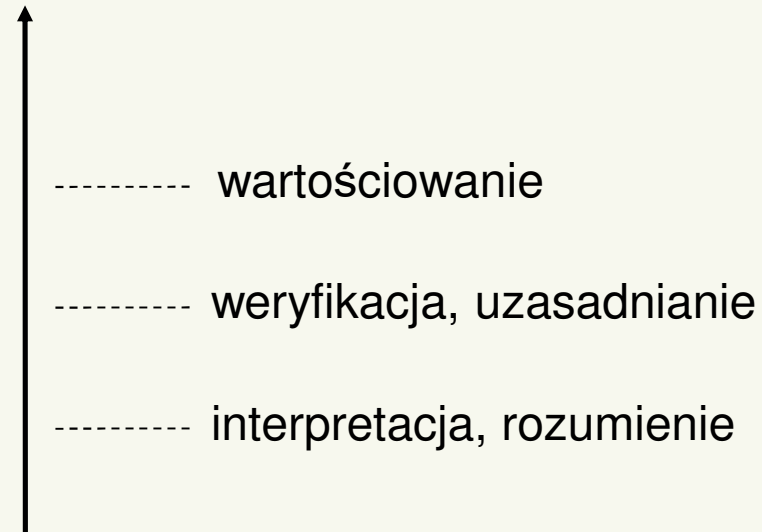
- **Klasyczna definicja prawdziwości** (Arystoteles)

Zdanie Z jest prawdziwe, jeśli jego treść jest zgodna z rzeczywistością.

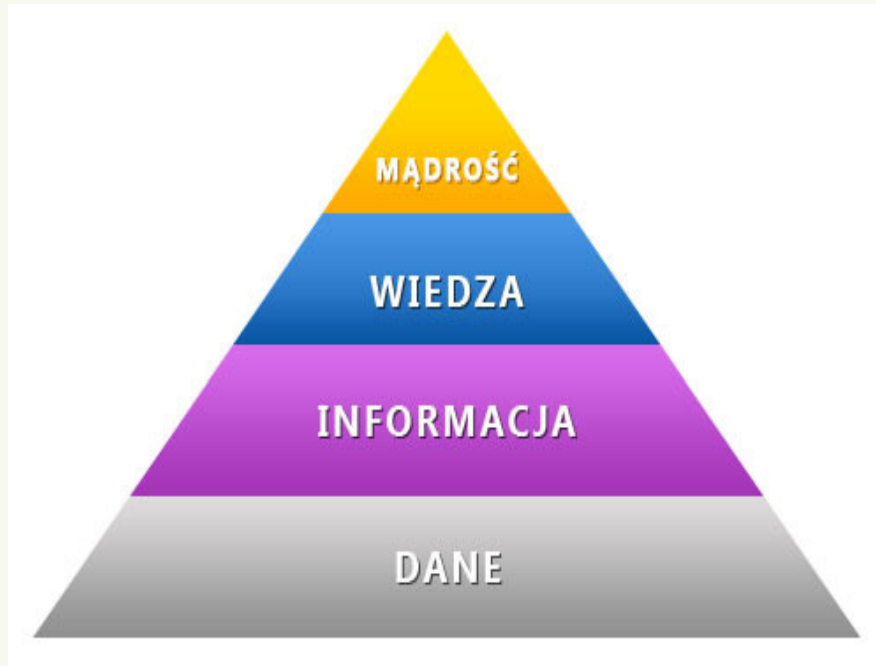

Konkluzja: informacja a wiedza

- Informację należy odróżnić od wiedzy.
- Pojedyncze składniki wiedzy to informacje dostatecznie dobrze **uzasadnione** (zweryfikowane).
- Wiedza na pewien temat to zbiór powiązanych ze sobą i dostatecznie dobrze uzasadnionych sądów.

Informacyjna piramida

- wartościowanie
- weryfikacja, uzasadnianie
- interpretacja, rozumienie

Dyskusja w Cafe Aleph:

- wpis „*Informacyjna piramida*”, <http://marciszewski.eu/?p=7913>

Czym charakteryzuje się wiedza naukowa?

- Składniki wiedzy **naukowej** – takie jak prawa fizyki czy twierdzenia matematyki – muszą być:
  - a) **intersubiektywnie dostępne**
(wyrażone ściśle, w języku danej nauki)
  - b) **intersubiektywnie sprawdzalne**
(za pomocą ściśle określonych, powtarzalnych metod)
- Metody uzasadniania wiedzy naukowej zależą od **typu nauki**, w ramach której wiedzę się zdobywa i systematyzuje.

Wiedza empiryczna i formalna

- Wiedza **empiryczna** jest gromadzona m.in. w ramach nauk przyrodniczych (jak fizyka czy biologia), zwanych także realnymi lub indukcyjnymi.

Opisuje ona fakty i zależności w otaczającym nas świecie (naturalnym lub wytworzonym).

- Wiedza **formalna** jest systematyzowana w ramach nauk formalnych (jak matematyka i logika), zwanych także apriorycznymi lub dedukcyjnymi.

Dotyczy ona języka, pojęć, narzędzi, za pomocą których nabywamy i zapisujemy wiedzę realną. Opisuje formy poznania, a nie jego treść.

Kilka oczywistych przykładów

- Wiedza **empiryczna**

Ziemia wiruje wokół własnej osi.

Każdy metal przewodzi prąd.

Kod DNA składa się z...

- Wiedza **formalna.**

Równanie kwadratowe ma 2 pierwiastki, gdy $\Delta > 0$.

Każdy ciąg zbieżny jest ograniczony.

Całka z funkcji $f(x)=2x$ to x^2+C .

Cztery zadania wiedzy naukowej

1. **OPISYWAĆ** (maksymalnie ściśle)
2. **WYJAŚNIAĆ** (za pomocą ogólnych teorii)
3. **PRZEWIDYWAĆ** (np. przyszłe zjawiska)
4. Dostarczać pożytecznych **ZASTOSOWAŃ**

Czy wszelka wiedza jest „wiedzą że” ?

NIE.

- „Wiedzę że” można określić jako **teoretyczną**, pojęciową, deklaratywną.

Epistemologowie zajmują się głównie tą odmianą wiedzy.

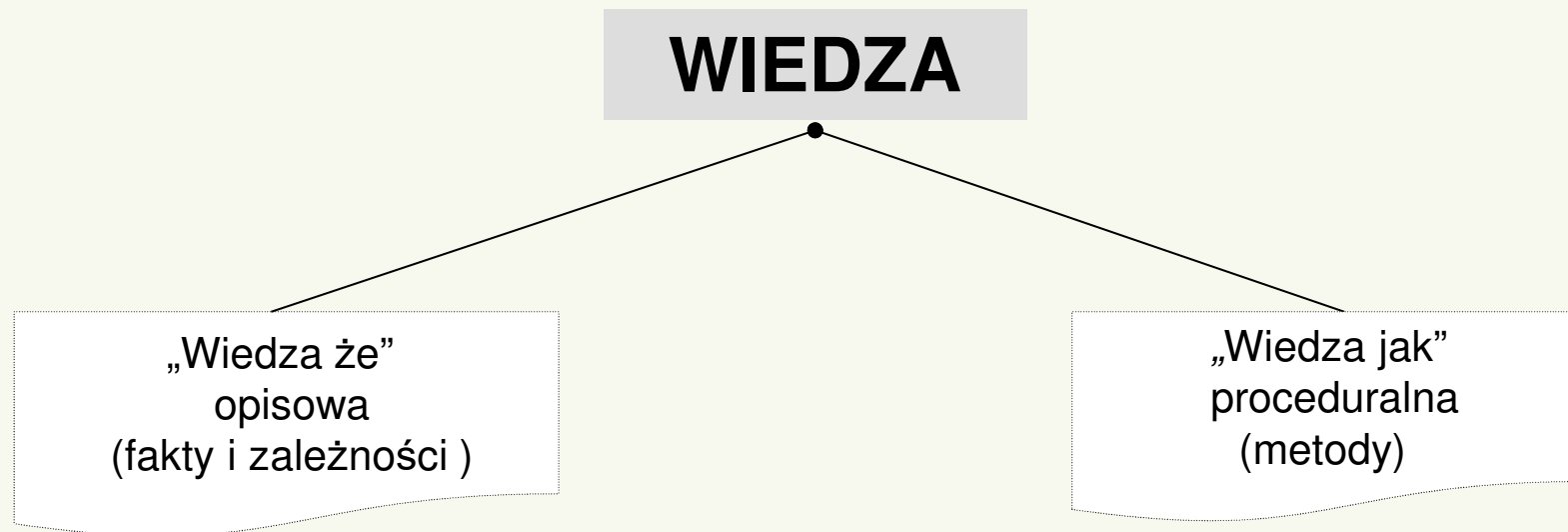
- Oprócz niej istnieje jednak „wiedza jak”.
Ma ona charakter **praktyczny** (umiejętności i dyspozycje).

W pewnym sensie, w zapisie formalnym, odpowiadają jej **algorytmy**.

Wiedza naukowa (że + jak)

- W ujęciu **pragmatycznym** na wiedzę z zakresu danej nauki składa się ogół sądów (o faktach i zależnościach między nimi) oraz metod pozwalających skutecznie rozwiązywać właściwe danej nauce **problemy**.

Przykłady problemów: „rozwiąż równanie różniczkowe danego typu”, „skonstruuuj silnik elektryczny o danej mocy”.

Wiedza i algorytmy

- Wiedza w sensie **pragmatycznym** jest zapisywana często za pomocą **algorytmów**, czyli pewnych schematycznych opisów metod rozwiązywania problemów określonego typu.
- Algorytm stanowi element **pośredni** między wiedzą teoretyczną (opisową) i praktyczną (proceduralną).
- Daną naukę (dziedzinę) można uznać za **pragmatycznie** zaawansowaną, jeśli jej część stanowi pewien schematyczny rachunek, czyli zbiór efektywnych algorytmów.

Przykłady:

rachunek pochodnych w analizie matematycznej,

Metodologiczne zalety algorytmów

- Efektywność **zapisu** wiedzy
(kompresja wiedzy)
- Intersubiektywna **dostępność**
(komunikowalność, sprawdzalność, wykonalność)
- **Niezawodność**
(na poziomie realizacji)
- Efektywność **wiedzotwórcza**
(dostęp do nowej wiedzy i nowych obszarów wiedzy)

Ograniczenia metody algorytmicznej

Formalne

- identyfikowane przez informatyków i matematyków
- dotyczące pewnych prototypowych problemów (które „rzutują” na inne problemy)
- związane m.in. ze złożonością czasową algorytmów

Pozaformalne

- fizykalne – związane z własnościami nośników danych i fizycznych urządzeń przetwarzających.
- dziedzinowe – związane ze specyfiką dyscypliny, w której stosuje się algorytmy